

Høring - Planprogram for regional plan for kompetanse og arbeidskraft

INKV

ESARK-03-201500317-43

Hva saken gjelder:

Bergen kommune har mottatt forslag til *Planprogram for regional plan for kompetanse og arbeidskraft* fra Hordaland Fylkeskommune. Fylkesutvalget vedtok i møte 19.05.15 at forslag til planprogram sendes på høring og offentlig ettersyn i minimum seks uker etter plan- og bygningsloven § 4-1 og 8 – 3. Høringsfristen er satt til 10. juli. Planprogrammet skal danne grunnlag og sette rammer for planprosessen, både når det gjelder formål, organisering, medvirkning og behov for utredninger.

Formålet med planen er å sikre robust forsyning av arbeidskraft og fremtidsrettet kompetanse til arbeids- og samfunnsliv med utgangspunkt i utdanningssystemet. Hovedfokuset rettes mot sammenhengen mellom arbeidsliv og utdanning og utfordringer som har betydning for at arbeidslivet opplever problemer med tilgang på tilstrekkelig og rett kompetanse. Et sentralt mål for planen blir å avklare hvilke utfordringer en vil rette særlig innsats inn mot og hvordan innsatsen skal være.

Planprogrammet foreslår tre plantema:

- Dimensjonering
- Endring og omstilling – nye krav til kompetanse
- Utdanningsvalg og rekruttering

Hordaland fylkeskommune oppfordrer høringsinstansene til særlig å vurdere *formål, plantema* og *det en ønsker å oppnå med planen*. Etter at fylkeskommunen har vurdert høringsinnspillene, blir det utarbeidet et endelig planprogram som skal legges frem for fylkesutvalget for behandling og vedtak.

Forslag til høringsuttalelse fra Bergen kommune går i sin helhet frem av saksutredningens kap. 6 nedenfor. Oppsummert vil byråden for finans, eiendom og eierskap understreke følgende:

Det er behov for nye og bedre redskaper til å fange opp både kompetansebehov og nye muligheter til kompetansomobilisering i Hordaland. Det videre arbeidet med *Regional plan for kompetanse og arbeidskraft* bør ta utgangspunkt i dette. I det videre planarbeidet vil byrådet oppfordre Hordaland fylkeskommune til å identifisere og prioritere tiltak som vil ha særlig stor betydning for måloppnåelse og som en regionalt kan gjøre noe med.

Det er viktig at det i arbeidet med planen prioriteres på hvilke områder det vil være mest formålstjenlig å gjennomføre nye utgreiinger og analyser, og at det gjøres prioriteringer av problemstillinger og tiltak som har relevans også når en tar konjunktursvingninger, teknologisk utvikling, arbeidsinnvandring og intern kompetanseheving/omstilling i betraktning.

Vedtakskompetanse:

Byrådets fullmakter, vedtatt av bystyret i sak 294-13 i møte 18. desember 2013 med endring av 23. april 2014, sak 84-14: § 7 HØRINGSUTTALELSER

Byrådet selv avgir høringsuttalelser på vegne av Bergen kommune. Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret. Høringsuttalelser avgitt av byrådet sendes uten ugrunnet opphold bystyrets kontor til orientering.

Byråden for finans, eiendom og eierskap innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

1. Bergen kommune gir høringsuttalelse til Hordaland fylkeskommunes Planprogram for regional plan for kompetanse og arbeidskraft slik det går frem av saksutredningens kap. 6.
2. Melding om vedtak oversendes til bystyrets kontor.

Dato: 23. juni 2015

Dette dokumentet er godkjent elektronisk.

Eiler Macody Lund
byråd for finans, eiendom og eierskap

Vedlegg:

1. «Høringsforslag *Planprogram for regional plan for kompetanse og arbeidskraft, Hordaland Fylkeskommune*»
2. «Høringsliste - Planprogram for regional plan for kompetanse og arbeidskraft»

Saksutredning:

1. Om oppbyggingen av denne byrådssaken

Denne saken handler om *planprogram* for regional plan for kompetanse og arbeidskraft, som Hordaland fylkeskommune utarbeider. I saksutredningens kap. 2 gis det en orientering om bakgrunnen for saken og de formaliteter som ligger til grunn for at Hordaland fylkeskommune nå sender forslag til *Planprogram for regional plan for kompetanse og arbeidskraft* på høring. Deretter gjengis i kap. 3 formålet med planen, slik fylkeskommunen fremstiller det i forslaget til planprogram, og det redegjøres kort for de føringene fylkeskommunen viser til i kraft av stortingsmeldinger og NOU-er. Planprogrammets forslag til plantema og vurderingen av behovet for utredninger og analyser fremkommer i saksutredningens kap. 4. I kap. 5 skisseres det forslaget til planprosess som presenteres i planprogrammet, med beskrivelse av organisering, medvirkning og fremdrift.

I saksutredningens kap. 6, gir byråden for finans, eiendom og eierskap forslag til høringsinnspill fra Bergen kommune.

I følge Byrådets fullmakter, vedtatt av bystyret i sak 294-13 i møte 18. desember 2013 med endring av 23. april 2014, sak 84-14, avgir byrådet selv høringsuttalelser på vegne av Bergen kommune. Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret (fullmaktenes § 7). Høringsuttalelsen til fylkeskommunens planprogram anses å være av en slik karakter at det ligger innenfor byrådets kompetanseområde å fatte vedtak i saken.

2. Om planprogrammet. Bakgrunn for saken og videre behandling.

Gjennom regional planstrategi for Hordaland 2012 – 2016 er det vedtatt at arbeidet med regional plan for kompetanse og arbeidskraft skal startes opp. Hovedspørsmålet planen skal ta opp, er om vi er godt nok rustet til å dekke framtidens behov for kompetanse og særlig hvordan utformingen, innretningen og dimensjoneringen av utdanningstilbudet kan håndtere framtidens utfordringer i arbeids- og samfunnsliv.

I planstrategien for Hordaland er utfordringene omtalt slik:

Tilgang på rett kompetanse og tilstrekkelig arbeidskraft er ei hovudutfordring for Hordaland. Både i dei delane av fylket som veks kraftig og i dei delane som kjempar mot stagnasjon er dette ein viktig tematikk. Utdanningssystem og arbeidsmarknad må sjåast i samanheng for å sikre eit robust fundament for vidare utvikling.

Planen må sjå på korleis ein kan oppnå ei robust forsyning av arbeidskraft til næringsliv og offentlig sektor. Næringslivet så vel som offentlig sektor endrast mot meir kompetansearbeidsplassar. Hordaland må ta del i denne utviklinga og skape arbeidsplassar som kan halde på kompetansen, kombinert med eit utdanningssystem som støtter næringslivet i regionen. Som eit ledd i arbeidet med planen må det lagast langsiktige scenarior for behov for arbeidskraft i Hordaland. Utdanningssystemet må integrerast i planlegginga. Planen vil også ta opp inkludering i arbeidslivet, arbeidsinnvandring og problematikk knytt til utstøying frå utdanning og arbeidsliv. Planen vil ha eit perspektiv mot 2030.

Planen har delvis overlappende tema med Regional næringsplan og Regional plan for folkehelsearbeidet i Hordaland. Avgrensing mot desse planane vil måtte skje i arbeidet med planprogrammet.

(Høringsforslaget s 3 og 4)

Alle regionale planer skal i følge plan- og bygningsloven ha et planprogram (plan- og bygningsloven § 4.1). Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger.

Ved utarbeiding av regional plan skal regional planmyndighet samarbeide med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner (plan- og bygningsloven § 8-3). Regional planmyndighet utarbeider forslag til planprogram i samarbeid med berørte kommuner og statlige myndigheter, jf. § 4-1. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn med minst seks ukers frist.

Etter å ha vurdert høringsinnspillene, vil fylkesrådmannen legge forslag til endelig planprogram frem for fylkesutvalget for behandling og vedtak.

3. Hvorfor en regional plan for kompetanse og arbeidskraft

Av forslaget til planprogram går det frem at formålet med planen er å sikre robust forsyning av arbeidskraft og fremtidsrettet kompetanse til arbeids- og samfunnsliv med utgangspunkt i utdanningssystemet. Hovedfokuset rettes mot sammenhengen mellom arbeidsliv og utdanning og utfordringer som har betydning for at arbeidslivet opplever problemer med tilgang på tilstrekkelig og rett kompetanse. Et sentralt mål for planen blir å avklare hvilke utfordringer en vil rette særlig innsats inn mot og hvordan innsatsen skal være. Arbeidet med regional plan for kompetanse og arbeidskraft gir i følge forslaget til planprogram fylkeskommunen og andre aktører på utdanningsfeltet anledning til å vurdere mer forpliktende samarbeid og se virkemidlene til de ulike utdanningsområdene i sammenheng for å nå samfunnsmål.

Forslaget til planprogram tar i stor grad utgangspunkt i situasjonen som har vært gjeldende i fylket inn til ultimo 2014, med problemer med tilgang på tilstrekkelig arbeidskraft og rett kompetanse i mange bransjer. I løpet av prosessen med å utforme planprogrammet, har det skjedd endringer på arbeidsmarkedet og i etterspørselen etter arbeidskraft. Et sentralt formål er derfor å utforme en plan som kan være dynamisk og kan håndtere slike endringer i fremtiden.

Nasjonale føringer som det henvises til i utkastet til planprogram:

- St. meld.nr. 44 (2008-2009) Utdanningslinja
- NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida
- Meld. St. 13 (2010-2011) Utdanning for velferd. Samspill i praksis
- NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet
- Meld. St.18 (2012-2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter
- Meld. St.20 (2012-2013) «På rett vei. Kvalitet og mangfold i fellesskolen».
- Meld. St. 7 (2014-2015) Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015-2024
- NOU 2014:14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg
- NOU 2014:7 Elevenes læring i fremtidens skole
- Meld. St. 18 (2014-2015) Konsentrasjon for kvalitet — Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren
- OECD Skills Strategy Action Report 2014

Regionale føringer som det henvises til i utkastet til planprogram:

- Regional næringsplan 2013-2017
- Regional forskingsstrategi 2015-2019
- Regional plan for attraktive senter- senterstruktur, tenester og handel
- Regional plan for folkehelsearbeidet i Hordaland 2014-2025
- Skolebruksplan Hordaland fylkeskommune 2012–2025

4. Planprogrammets forslag til plantema og behov for utredninger/analyser

Utgangspunktet for arbeidet med planprogrammet er den utfordringen mange bransjer har opplevd med å sikre tilgang på nok arbeidskraft og rett kompetanse. Tilstrekkelig med opplærings- og studieplasser trekkes frem som en forutsetning for å få tilstrekkelig arbeidskraft. **Dimensjonering av utdanningstilbud** lanseres som ett av temaene.

En grunnleggende utfordring for dimensjonering er å skaffe pålitelig oversikt over fremtidig behov for og etterspørsel etter arbeidskraft. Det pekes på at det ikke alltid er samsvar mellom kompetansebehovet ulike deler av arbeidslivet rapporterer på ett tidspunkt og den arbeidskraften de etterspør senere. Konjunkturedringer medfører usikkerhet rundt disse spørsmålene.

Det kan videre være en utfordring at arbeidsgivere ikke alltid har god nok kunnskap om hvilken kompetanse ulike kandidater har og hvilken kompetanse som kunne vært nyttig for deres virksomhet.

Det en ønsker å oppnå gjennom planarbeidet er:

- Bedre samsvar i yrkesopplæring mellom studieplasser, lærlingplasser og arbeidslivet sine behov.
- Å sikre bedre rammevilkår for fagskoleutdanningene.
- Bedre dialog og samarbeid mellom arbeidsliv og høyere utdanningsinstitusjoner om etterspørsel og tilbud av kompetanse som grunnlag for dimensjonering av utdanningstilbud.

For videregående opplæring trekkes det frem som en sentral utfordring å finne en balanse mellom elevenes ønsker og arbeidslivets behov, som grunnlag for dimensjonering av opplæring og læreplasser.

Det er en utfordring at det er en markert kjønnsdeling i rekruttering til ulike yrkesfag, som også er koplet til ulikheter i arbeidsmarkedet når det gjelder lønn og stillingsprosent.

Det vises i forslaget til planprogram til den viktige betydningen de yrkesfaglige utdanningstilbudene har for å kvalifisere voksne som er i eller har erfaring fra arbeidslivet. Det er en utfordring å få til formålstjenlige og fleksible opplegg for kvalifisering og å få arbeidsgivere til å legge til rette for gjennomføring av slik utdanning.

For fagskoleutdanning innen helsefag trekkes utfordringen med å rekruttere nok studenter og å få arbeidsgivere til å legge til rette for at arbeidstakere kan ta utdanningen.

For høyere utdanning vises det til at endringer i dimensjonering av grunnutdanninger tar tid, mens endringer i etter- og videreutdanningstilbud er mer fleksible.

Endring og omstilling – nye krav til kompetanse er ett annet av planprogrammets hovedtema.

Arbeidslivet er i kontinuerlig endring og når planprogrammet føres i pennen, er det stagnasjon i veksten som har preget etterspørselen etter arbeidskraft de siste årene. Arbeidslivet endrer også innhold, og folk som er i arbeid må omstille seg til nye oppgaver eller jobber.

Teknologiutvikling, globalisering og utfordringer knyttet til kulturelt mangfold og demokrati har betydning for hvilken kompetanse som vil bli etterspurt. Det samme gjelder klima og miljø og den raske utviklingen i kunnskapsfunnet. Forskning og forskningsbasert kunnskap blir i økende grad relevant for arbeidslivet i privat og offentlig sektor.

Det er en utfordring å holde på kompetansen lokalt i regionen i tider med konjunkturedgang.

Planprogrammet fremholder det som viktig å få til mer fleksibilitet og flyt i utdanningssystemet og bedre samarbeid mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner for å håndtere utfordringen. Det vil være behov for nye utdanningstilbud for at arbeidskraften bedre skal kunne tilpasse seg endrete krav fra arbeidslivet.

Det er en utfordring å utvikle ordninger og møteplasser mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner for å skape dialog om fremtidens kompetansebehov, gi arbeidslivet bedre kunnskap om ulike utdanninger og legge til rette for samarbeid om gjennomføring av utdanningstilbud.

En annen utfordring er hvordan en kan gjennomføre utdanninger mer fleksibelt, ved desentrale tilbud, samlingsbaserte tilbud eller e-læring. Hvordan ulike utdannings- og kvalifiseringsløp skal utformes og organiseres vil være sentrale problemstillinger.

Med planarbeidet ønsker en å oppnå:

- Bedre samarbeid mellom arbeidsliv og utdanningssektoren om behov for, og utvikling av utdanningstilbud.
- Bedre samarbeid mellom arbeidsliv og utdanningssektoren om gjennomføring av utdanningsopplegg på ulike nivå.
- Få til formålstjenlige overganger mellom ulike utdanningsnivå/-typer.

Arbeidslivet spør i økende grad etter kompetanse som kopler yrkesutdanning og høyere utdanning. En utfordring er hvordan en kan utvikle kvalifiseringstilbud til arbeidskraft som ønsker og/eller har behov for omstilling.

Utdanningsvalg og utdannings- og karriereveiledning er det tredje hovedtemaet i forslaget til planprogram som fylkeskommunen har sendt på høring. Siden de unges utdanningsvalg er så sentrale for hvilken kompetanse som blir tilgjengelig for arbeidsmarkedet, er det viktig å rette oppmerksomhet mot forhold som har betydning for kunnskapen de får om utdannings- og yrkesmuligheter, og faktorer som virker inn på valgene de gjør. Samtidig er det viktig å ikke se på valgene som endelige, men som noe en må gjøre flere ganger i løpet av yrkeskarrieren. Mange voksne har også behov for å få kunnskap om utdannings- og yrkesmuligheter som grunnlag for videre kvalifisering.

Det pekes på som en utfordring at mange unge har lite eller ingen erfaring fra arbeidslivet før de gjør utdanningsvalg som har stor betydning for yrkesvalget. Samtidig viser studier at sosial bakgrunn, familie, nære venner og den lokale konteksten har stor innvirkning på valgene. Planprogrammet stiller spørsmål ved om hvor mye og på hvilken måte utdanningssystemet gjennom opplæring, rådgiving og karriereveiledning kan bidra til at de unge gjør valg som er rett for de selv og for arbeidslivet. Rådgiving er også viktig for voksne som ønsker videre kvalifisering eller omskolering. Det knytter seg utfordringer til hvordan en kan få bedre struktur og samordning av rådgiving/veiledning mellom ulike nivåer.

Frafall i videregående opplæring tas opp som en sentral utfordring i utkastet til planprogram. En stor del av frafallet er knyttet til lave karakterer fra grunnskolen og manglende grunnlag for kunne gjennomføre videregående opplæring. Samtidig er noe av frafallet knyttet til feilvalg. En utfordring er å legge til rette for at nye valg kan bli bedre for den enkelte og for arbeidslivet. Dette gjelder også voksne som ønsker videre kvalifisering.

I planarbeidet ønsker en å oppnå:

- Utvikle og bedre kvaliteten på og organiseringen av rådgiving og veiledning på ulike utdanningsnivå.
- Utvikle samarbeid på tvers av utdanningsnivå for å gi bedre grunnlag for å velge utdanning/videre utdanning og yrke.
- Legge bedre til rette for mulighet for nye valg og omvalg av utdanning.

Ut fra de valgte temaene skisseres en rekke **analyser, utredninger og kartlegginger** som kan være relevante for planarbeidet:

- *Analyse av korleis bedrifter vurderer behov for arbeidskraft og kompetanse, kva dei etterspør, kva dei veit om kompetansen til potensielle arbeidstakarar, og korleis dei rekrutterer den kompetansen dei treng.*
- *Kartlegge noverande og framtidige behov for og etterspurnad etter arbeidskraft i Hordaland*
- *Kartlegge forholdet mellom opplæringstilbod, lærlingplassar og rekruttering og gjennomføring innan vidaregåande opplæring, og korleis konjunktursvingingar har påverka dette.*
- *Kartlegge forholdet mellom opplæringstilbod, tal på studieplassar og rekruttering/gjennomføring innan etterspurde utdanningar i høgare utdanning og fagskuleutdanning, og korleis konjunktursvingingar har påverka dette.*
- *Kartlegge statlege og andre føringar og insitament for studieplassar og utdanningstilbod – barrierar og handlingsrom for institusjonane*
- *Kartlegge innhald i og organisering av rådgjeving om utdannings- og yrkesval på ulike utdanningsnivå og kva slags koplingar det er mellom nivåa.*
- *Kartlegge tilgrensande arbeid og prosessar i vidaregåande opplæring, fagskuleutdanning og høgare utdanning knytt til utvalde plantema*
- *Kartlegge arenaer for samarbeid mellom utdanningsinstitusjonar og arbeidsliv.*

(Høringsforslaget s 13)

5. Planprosess

En styringsgruppe har vært virksam ved utarbeidelsen av forslaget til planprogram, og foreslås videreført for det videre arbeidet med den regionale planen for kompetanse og arbeidskraft. Gruppen har vært ledet av leder i fylkestinget, og har ellers hatt administrativ (faglig) deltakelse fra Bergen kommune samt deltakelse fra Universitetet i Bergen, Høyskolen i Bergen, LO, NHO, Yrkesopplæringsnemnda, Regionrådet Vest og Hardangerrådet. Oppgavene til styringsgruppen vil være knyttet til praktisk gjennomføring av planarbeidet i tråd med planprogrammet, drøfting av veivalg og alternativer, og forberedelse av innspill til politisk behandling. Styringsgruppen inviterer til og deltar i medvirkningsarrangementer og eksterne politiske arrangementer. Gruppen gir råd om endring av fremdrift til politiske organ og oppretting av undergrupper.

En administrativ arbeidsgruppe vil følge det praktiske planarbeidet tett og utforme utkast til plan. Arbeidsgruppen vil bestå av Universitetet i Bergen, Høyskolen i Bergen, Høyskolen Stord/Haugesund, Stiftelsen Høgskolen i Hardanger, NHO, LO, Bergen Næringsråd, KS og NAV. Arbeidsgruppen vil ha konsultasjonsmøter med relevante organisasjoner, opprette temagrupper etter behov og gjennomføre seminarer for relevante tema.

Fylkestinget vedtar den endelige planen etter en høringsrunde. Endelig vedtak for planen i Fylkestinget er planlagt i august 2017.

Fylkesutvalget vedtar høringsforslag til plan og innstiller til Fylkestinget om vedtak av plan, på bakgrunn av behandling i andre fagutvalg og innstilling fra fylkesrådmannen.

Fremdriftsplanen er slik: (Fylkesutvalget kan gjøre endringer i fremdriftsplanen)

År	2015				2016				2017																
Månad	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A	
Vedtak planprogram																									
Etablere arbeidsgrupper																									
Utgreiingsfase																									
Utforme planforslag																									
Førstegongs handsaming																									
Høyring																									
Slutthandsaming																									
Vedtak plan																									

6. Høringsuttalelse fra Bergen kommune

Hensikten med et planprogram er å gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Hordaland fylkeskommune oppfordrer høringsinstansene til særlig å vurdere *formål, plantema og det en ønsker å oppnå med planen*.

Formålet med planen og det en ønsker å oppnå

Formålet med *Regional plan for kompetanse og arbeidskraft* er å bidra til å sikre en mer robust forsyning av arbeidskraft og fremtidsrettet kompetanse til arbeids- og samfunnsliv med utgangspunkt i utdanningssystemet. Bergen kommune slutter seg til dette formålet. Det er av avgjørende betydning for både privat og offentlig sektor at det er tilstrekkelig tilgang på god og relevant kompetanse på kort og på lang sikt. Samtidig viser konjunkturedringene som har funnet sted i norsk økonomi og arbeidsliv siden slutten av 2014, hvor vanskelig det er å lage treffsikre fremskrivninger og estimater for fremtidig arbeidskraft- og kompetansebehov i de ulike bransjer. Siste års konjunkturedgang viser at et *omstillingsdyktig arbeidsliv* vil være svært viktig fremover. Dette vil også kreve omstillingsdyktighet i utdanningssystemet. En viktig målsetting for planarbeidet bør således være å utvikle tilstrekkelig fleksibilitet i utdanningssystemet, til at endrete og nye behov for kompetanse kan fanges opp når det er behov for det.

Plantema og problemstillinger

Forslaget til *Planprogram for regional plan for kompetanse og arbeidskraft*, som Hordaland fylkeskommune har sendt på høring, favner om mange relevante problemstillinger som det kan være aktuelt å vurdere nærmere når regional plan for kompetanse og arbeidskraft skal utarbeides. I hovedsak mener vi at de skisserte hovedtemaene er godt egnet til å fange opp de problemstillingene det vil være viktig å belyse i arbeidet med planen. Samtidig vil det være nødvendig å prioritere noen innsatser, som fremstår som særlig viktig for å sikre en robust forsyning av arbeidskraft og fremtidsrettet kompetanse til arbeids- og samfunnsliv. I forslaget til planprogram uttrykkes det at et sentralt mål blir å avklare hvilke utfordringer en vil rette særlig innsats inn mot og hvordan innsatsen skal være (planprogrammets kap. 2). Bergen kommune vil utfordre fylkeskommunen særlig på dette punktet. Arbeidet med planen må tilstrebe å avdekke hva som vil være de viktigste hovedgrepene, slik at det kan gis prioritet til disse tiltakene.

Nedenfor følger noen undertema/problemstillinger som vi mener det vil være viktig å vurdere.

Konjunkturedringene den siste tiden og utfordringene med nedbemanning i mange bransjer, reiser problemstillinger knyttet til behovet for fleksibilitet og omstillingsdyktighet, som ikke sto like sentralt på agendaen for ett års tid siden. Forholdet mellom behov for bransjerettet fagkompetanse på *kort og lang sikt* er viktig å tematisere. Fra et arbeidsgiverståsted kjenner Bergen kommune dette godt fra helsesektoren. Mens nasjonale fremskrivninger basert på demografiske data viser et stort og udekket behov for helsefaglig kompetanse frem i tid, har kommunen på kortere sikt ikke møtt de samme utfordringene. Det må tas hensyn til at både konjunktursvingninger, teknologisk utvikling, arbeidsinnvandring og intern kompetanseheving/omstilling kan være vanskelig å ta høyde for når en lager estimater over forventet behov for arbeidskraft og kompetanse lengre frem i tid.

Hordaland er ikke bare del av et regionalt og nasjonalt arbeidsmarked, men også en del av et europeisk arbeidsmarked. De siste årene har vi sett en rekordstor arbeidsinnvandring til Hordaland. Dette gir både muligheter og utfordringer, som bør utforskes nærmere i forbindelse med planarbeidet.

En regional plan for kompetanse og arbeidskraftbehov bør være opptatt av hvordan en kan utvikle metoder for å fange opp endringer i arbeidsmarked/kompetansebehov og hvordan en kan skape en god beredskap for videre analyse. Å utvikle gode arenaer for mer forpliktende samhandling mellom utdanningsmyndigheter, utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv i regionen fremstår som et viktig grep for å

fange opp nye og endrede behov for kompetanse, og å gi arbeidsgivere kunnskap om hvilken kompetanse ulike utdanningsprogrammer kan tilby.

En tettere kopling mellom utdanning og arbeidsliv er ønskelig. Her kan samarbeidet omkring opplæringsløpet for yrkesfag som kalles for «vekslingsmodellen» være et godt eksempel på hvordan det kan utvikles nye og mer fleksible måter å organisere opplæringen på. I dette prøveprosjektet begynner eleven i lære i løpet av det første året i videregående skole og tar teorien som moduler i løpet av læretiden.

Også når det gjelder behovet for å utvikle gode modeller for kvalifisering og kompetanseheving av voksne, er samarbeid og samhandling mellom utdanningsmyndigheter, utdanningsinstitusjoner og arbeidsgivere svært viktig. Dette gjelder både behovet for videreutvikling/kompetanseheving innenfor et fagområde, men også omstilling fra ett fagområde til et annet.

En generell utvikling på arbeidsmarkedet er at det i økende grad stilles krav om formell kompetanse. Dette ser vi blant annet i de kommunale tjenestene. I Bergen kommune har mer enn 500 ansatte gjennom interne kompetanseprogrammer fått mulighet til å heve sin kompetanse fra ufaglært faglært nivå. Kompetanse settes i sammenheng med kvalitet på tjenestene og det rekrutteres i mindre grad enn tidligere ufaglærte til kommunale tjenesteområder som for eksempel helse og omsorg.

Det må legges til rette for egnede kvalifiseringstiltak for voksne personer med innvandrerbakgrunn og kort botid i landet. Erfaringsmessig vil slike kvalifiseringsløp måtte gå over lang tid og det kan være behov for kjeding av tiltak som involverer både statlig, fylkeskommunalt og kommunalt forvaltningsnivå. Det knytter seg mange utfordringer til å utvikle slike langsiktige samarbeid/kvalifiseringsløp. Jf. pågående samarbeid mellom NAV Intro og kvalifisering, Hordaland Fylkeskommune ved Lønborg videregående skole og Bergen kommune om å kvalifisere voksne innvandrere til helsefagarbeidere.

Utdannings- og yrkesveiledningen i skolen er, som forslaget til planprogram peker på, et meget viktig område. Det er viktig at rådgiverne har god og oppdatert kompetanse om arbeidslivet og arbeidslivets behov for kompetanse og arbeidskraft. For yngre elever må informasjon og veiledning også rettes mot foreldre, som ofte har stor innflytelse på de unges utdanningsvalg. En styrket veiledningstjeneste kan også være ett av virkemidlene i arbeidet forebygge frafall i videregående opplæring.

Det norske arbeidsmarkedet er sterkt kjønnsdelt. Hvilke konsekvenser dette har for forsyningen av arbeidskraft og fremtidsrettet kompetanse til ulike deler av arbeids- og samfunnsliv bør tematiseres. Veiledningstjenesten i skolen bør skolerens i denne tematikken.

Oppsummering/konklusjon

Det er behov for nye og bedre redskaper til å fange opp både kompetansebehov og nye muligheter til kompetansomobilisering i Hordaland. Det videre arbeidet med *Regional plan for kompetanse og arbeidskraft* bør ta utgangspunkt i dette. I det videre planarbeidet vil Bergen kommune oppfordre Hordaland fylkeskommune til å identifisere og prioritere tiltak som vil ha særlig stor betydning for måloppnåelse og som en regionalt kan gjøre noe med.

Det er viktig at det i arbeidet med planen prioriteres på hvilke områder det vil være mest formålstjenlig å gjennomføre nye utgreiinger og analyser, og at det gjøres prioriteringer av problemstillinger og tiltak som har relevans også når en tar konjunktursvingninger, teknologisk utvikling, arbeidsinnvandring og intern kompetanseheving/omstilling i betraktning.